

Onderzoek naar **UITVAL- PREVENTIE** van werknemers met psychische klachten

Hoe voorkom je dat werknemers met (milde) psychische klachten uitvallen? En dan vooral: wat draagt bij aan het behouden van werk? En hoe kunnen werkgevers hun werknemers ondersteunen om duurzaam aan het werk te blijven? Welke rol is hierbij voor arbeidsdeskundigen weggelegd? Dit zijn de kernvragen waarop promovenda Suzanne van Hees en postdoc onderzoeker Bouwine Carlier de antwoorden willen vinden. Shirley Oomens, bijzonder lector Arbeidsdeskundigheid aan de HAN, schreef het onderzoeksvoorstel en begeleidt het onderzoeksproject dat financieel mogelijk wordt gemaakt door Instituut GAK.

In Nederland komt meer en meer aandacht voor het toeleiden en duurzaam aan het werk houden van mensen met psychische problemen. Werkgevers laten hun betrokkenheid zien en samenwerkingsverbanden groeien. Een mooi

voorbeeld is het convenant psychisch kwetsbaren en werk dat 11 partijen afgelopen voorjaar ondertekenden (zie het ook het artikel op pagina 26). Vaak is de wil vanuit een maatschappelijke verantwoordelijkheid er wel om deze mensen te willen behouden voor de organisatie, maar ontbreekt de kennis. Bijzonder lector Shirley Oomens ontwikkelt arbeidsdeskundige kennis. Haar nieuwste project zal inzicht bieden in ondersteuningsbehoeften van werkgevers bij het in duurzaam aan het werk houden van werknemers met veelvoorkomende psychische problemen. Hiervoor heeft ze twee onderzoekers aangesteld die een arbeidsdeskundige handreiking voor werkgevers zullen ontwikkelen.

“Werkgevers, maar ook collega’s vinden psychische klachten ingewikkeld en je ziet daarom soms een soort handelingsverlegenheid ontstaan”, zegt Shirley Oomens.

“De consequentie daarvan is dat die mensen relatief vaak uitvallen en vervolgens moeite hebben om weer terug te komen in het arbeidsproces.” Het onderzoek moet uitwijzen wat het goede moment is om in te grijpen en welke interventies het meest geschikt zijn zodat mensen die (milde) psychische klachten ontwikkelen geheel of gedeeltelijk aan het werk kunnen blijven. “Uiteindelijk willen we een handreiking opleveren die getoetst is en werkt. In feite moeten we tegen de werkgever kunnen zeggen: ‘als dit aan de hand is, kun je dat doen’.”

Rol arbeidsdeskundige

Ook gaat nadrukkelijk onderzocht worden wat de taak van arbeidsdeskundigen in dit proces zou kunnen zijn. De verwachting is dat die rol aanzienlijk is. “Aanpassing van de werksituatie in bijvoorbeeld uren, taken of hulpmiddelen kan bijdragen aan het werkbehoud. De kernexpertise van arbeidsdeskundigen is een goede, passende werksituatie creëren zodat de belasting past bij de belastbaarheid van de werknemer. We gaan natuurlijk onderzoeken hoe groot die rol van arbeidsdeskundigen is en waar werkgevers behoefte aan hebben.” De taken van de arbeidsdeskundige zullen daarbij meer op het

PREVENTIE EN DUURZAME INZETBAARHEID

Het is een maatschappelijk onwenselijke en bovendien steeds vaker voorkomende situatie: uitval door stress burn-out of depressie. Psychische klachten zijn inmiddels al in 1 op de 3 gevallen oorzaak van verzuim. Ook de arbeidsdeskundige beroepsgroep buigt zich al langere tijd over dit thema. Omgaan met psychische belasting is een thema waar arbeidsdeskundigen zelf aangeven meer ondersteuning op te willen krijgen. Ook ligt er een wens om meer op het preventieve vlak te kunnen doen en om een grotere betrokkenheid van arbeidsdeskundigen bij het duurzaam inzetbaar houden van mensen. Shirley Oomens schreef mede daarom het onderzoeksvoorstel dat de komende vier jaar door Instituut Gak gefinancierd wordt. Ze begeleidt de beide onderzoekers en samen met professor Roland Blomk ook het promotietraject van Suzanne van Hees.

gebied van preventie en duurzame inzetbaarheid liggen. “De interventies bij psychisch verzuim concentreren zich nu veelal op de verzuimkant en werkhervatting. We handelen eigenlijk pas als het probleem zich in alle ernst heeft geopenbaard. Maar het is mogelijk om in een eerder stadium in te grijpen. Vaak hoor je dat collega’s het al hadden zien aankomen. Dat het niet goed ging. We kijken nu nog teveel lijdzaam toe hoe mensen alle ballen in de lucht proberen te houden.”

De promovenda: Suzanne van Hees

Als ergotherapeut en gezondheidswetenschapper is Suzanne van Hees altijd geboeid geweest door arbeid. Ze deed onderzoek naar de participatie van mensen met beperkingen en als ergotherapeut pakte ze samen met cliënten veel arbeidsvraagstukken op. "Vaak ging het om een combinatie van chronische lichamelijke en psychische klachten waardoor ze op het werk minder goed functioneerden, waren uitgevallen of waardoor de re-integratie moeizaam verliep. Ik heb uit de praktijk ervaren dat werk een van de belangrijkste zaken is om mee te kunnen draaien in de maatschappij. Daarom vind ik het erg leuk dat dit onderzoek zich

concentreert op werkbehoud van mensen." In dit onderzoeksproject ligt de nadruk op de rol van de werkgever. "We stellen ons de vraag wat de werkgever of de leidinggevende kan doen aan de arbeidssituatie doen om mensen met psychische klachten mee te laten draaien op het werk.."

Vierjarig traject

Omdat het voor Suzanne een vierjarig promotietraject is, zal zij vanaf de start tot het einde bij het onderzoek betrokken zijn. "We zijn gestart met de literatuurstudie waarin we op systematische wijze achterhalen welke factoren al dan niet bevorderend zijn voor het werkbehoud van medewerkers. Zo'n studie is nog niet eerder gedaan. Wel is er veel literatuuronderzoek gedaan naar

mensen met psychische klachten die al uitgevallen zijn op hun werk. Wij richten ons alleen op mensen die nog aan werk zijn en wat er voor zorgt dat zij prettig kunnen blijven werken."

De tweede fase is kwalitatief onderzoek waarin we reeds bekende factoren op het gebied van werkbehoud van mensen met psychische problemen voorleggen aan werkgevers, werknemers en professionals. "Samen met deze betrokkenen, waaronder arbeidsdeskundigen, bekijken we welke aanknopingspunten het beste opgepakt kunnen worden en gaan we tot slot ook handreikingen ontwikkelen en implementeren."

Methodische dienstverlening aan WIA-klienten

WIA-klienten regie op hun toekomst geven en ervoor zorgen dat zij hun arbeidsmogelijkheden optimaal benutten. Deze doelstelling staat centraal in onlangs gestart promotieonderzoek van Christa de Geus. Het vierjarig onderzoek moet een triage instrument en beslissing ondersteunend model opleveren dat UWV-professionals als handvat kunnen gebruiken bij het activeren van WIA-klienten met arbeidsvermogen.

TEKST | Diederik Wieman

Het promotieonderzoek valt binnen de leerstoel Academisering van de Verzekeringsgeneeskunde aan Amsterdam UMC (locatie VUmc)[prof. dr. Han Anema], het Kennis Centrum Verzekeringsgeneeskunde (KCVG) en het AKC uitgevoerd. Promovenda is Christa de Geus, die vorig jaar afstudeerde met een research master bestuurskunde en organisatiewetenschappen aan de Universiteit Utrecht. Daarna begon ze als trainee bij UWV (landelijk team implementatie werkbedrijf). "Maar toen de vacature voor dit promotietraject voorbij kwam, was ik meteen geïnteresseerd", vertelt ze. Niet alleen omdat promoveren sowieso op haar wensenlijst stond, maar ook omdat het onderwerp haar aanspreekt. "Het trekt me aan om mensen te

helpen. Met dit onderzoek kunnen we WIA-klienten met arbeidsvermogen een extra steuntje in de rug geven. En dat geeft mij veel motivatie. Met het ontwikkelen van de instrumenten hopen we ook iets te doen voor UWV-professionals. Wat dat betreft is de organisatiekunde mooi: je kunt mensen motiveren om hun werk beter te doen en leuker te laten vinden."

Drie fases

Het onderzoek bestaat uit drie fases. In het eerste jaar loopt Christa regelmatig mee met arbeidsdeskundigen en adviseurs intensieve dienstverlening. "Van de professionals hoor ik dat er veel behoefte is aan meer methodisch werken. Ze nemen me mee in de praktijk en ik krijg waardevolle feedback. Omdat ik ook klanten spreek weet je echt waar je het voor doet." Tegelijkertijd vindt in het eerste jaar ook uitgebreid wetenschappelijke literatuur onderzoek plaats naar belemmerende en bevorderende factoren voor de terugkeer naar werk. Ook wordt in kaart gebracht welke interventies er zijn en wat hun effectiviteit is. Uiteindelijk moeten de juiste interventies aan de juiste klienten worden gekoppeld. Christa: "Stel dat iemand niet gemotiveerd is om terug te keren naar werk, dan is het de bedoeling dat de interventie op dat aspect inspeelt. Dat gebeurt nu ook al vaak, maar het gaat dan meestal op basis van de ervaring van de profes-

De postdoc onderzoeker: Bouwine Carlier

Bouwine Carlier heeft psychologie en gezondheidswetenschappen gestudeerd en was vanuit die achtergrond altijd veel met gezondheidsbevordering bezig. Maar alleen aandacht aan gezondheid besteden is niet voldoende, vond ze. "Het is ook belangrijk dat mensen aan het werk zijn. Daarom ben ik verder gegaan richting arbeid en gezondheid en uiteindelijk gepromoveerd op de re-integratie van mensen met psychische problemen. Tijdens mijn promotieonderzoek merkte ik wel hoe lastig het voor die mensen is om aan het werk te komen, daarom is het heel fijn dat de mensen om wie het in dit

onderzoek gaat al een werkgever hebben en we ons richten op het voorkomen van uitval." Ook in haar eigen werkomgeving maakte Bouwine mee dat collega's bijvoorbeeld burn-out raakten en hoe lastig het is voor leidinggevenden of werkgevers om daar mee om te gaan. "Het luistert allemaal heel nauw. Hoe kun je het nu goed doen? Die vraag interesseert mij."

Bouwine is allereerst betrokken is bij de uitgebreide literatuurstudie. "Daarna gaan we die bespreken met ervaringsdeskundigen. Vervolgens komen ook de arbeidsdeskundigen in beeld. We willen hen erbij betrekken omdat het sleutelfiguren zijn die de opgedane kennis kunnen gaan toepassen. Zij weten de match te maken tussen de

belastbaarheid van mensen en de werkomstandigheden." De ontwikkelde interventies (voorlopig wordt het begrip 'handreiking' gebruikt) worden in de laatste fase van het onderzoek geïmplementeerd en geëvalueerd. "Voor die laatste fase hebben we een jaar de tijd. Na dat jaar kunnen we kijken of de interventies daadwerkelijk tot verbetering leiden."

Christa de Geus

Maaïke Huysmans

sional zelf. Wij willen echter via het model de professionals telkens een aantal wetenschappelijk onderbouwde keuzes voorschotelen. Waaruit de professional vervolgens een passende interventie kan kiezen. We hopen dat de klanten daardoor nog beter geholpen worden en tevredener zijn."

Om tot het juiste model te komen blijft ook na het eerste jaar de band met praktijk sterk. In de tweede fase worden focusgroepen met professionals van UWV, cliënten en andere stakeholders ingezet om te kijken welke factoren zij belangrijk vinden, hoe de overdracht van de klant van SMZ naar WERKbedrijf en de communicatie beter kan. Na deze fase vindt er een consensusronde plaats en gaat het model vorm krijgen. In de laatste fase wordt de nieuwe dienstverlening getest in de praktijk door middel van een experiment. Christa: "In het ideale geval zullen klanten tevredener zijn over de

dienstverlening, sneller terugkeren naar werk en zal het model kosteneffectief zijn."

Samenwerking

Maaïke Huysmans is senior onderzoeker aan de afdeling sociale geneeskunde van Amsterdam UMC (locatie VUmc) en begeleidt Christa de Geus in haar onderzoek. "Het project is vrij uniek omdat er een nauwe samenwerking met UWV WERKbedrijf is aangegaan. Daar vindt immers de re-integratie plaats van mensen die op basis van de claimbeoordeling door SMZ arbeidsvermogen hebben. De klant wordt overgedragen aan WERKbedrijf waar arbeidsdeskundigen en adviseurs intensieve dienstverlening de re-integratie starten. Omdat het project voornamelijk gericht is op de inzet van de arbeidsdeskundige is er samenwerking met AKC gezocht. Zo loopt de werving van arbeidsdeskundigen (ook) via AKC en geeft AKC input voor de onderzoeksvraagstelling en de afstemming met andere AKC onderzoeksprojecten. Erg leuk is bovendien het enthousiasme binnen UWV voor dit promotieonderzoek. Er heeft zich al een aantal arbeidsdeskundigen gemeld die graag een steentje bijdragen. Ik ben aangenaam verrast door wat mensen willen en hoe nieuwsgierig ze zijn naar de uitkomsten. Het is aan ons om de nauwe band met de praktijk tijdens het onderzoek in stand te houden zodat het eindresultaat praktisch goed toepasbaar is."

Het onderzoeksprojectteam bestaat uit hoogleraar Han Anema, Jolanda van Rijssen (senior onderzoeker KCVG en CEC van UWV) en promovenda Christa de Geus. Senior onderzoeker Maaïke Huysmans (VUmc) is als dagelijks begeleider van de promovenda bij het project betrokken.